

Бранко Павићевић

О НЕОСТВАРЕНОЈ ЊЕГОШЕВОЈ ЖЕЉИ ДА ПОСЈЕТИ ПЕТРОГРАД 1846.

Године 1846. Црна Гора је запала у велике тешкоће. У земљи је била страшна суша и слутње глади почеле су поново да обузимају Црногорце. Иако привикли да се носе са таквим тешкоћама, земаљска власт и сам Његош почели су да страхују од тежих последица. То страховање било је удвостручено и чињеницом што су турске власти из Скадра још од почетка 1846. отпочеле да троше знатне количине новца да би у неким пограничним областима Црне Горе изазвале побуне против Његоша и централне власти на Цетињу.¹

Владику је почела да обузима мучна мисао о дубљој кризи која је могла да попресе темеље његове државе. Да би тешкоће за црногорско правитељство биле веће, крајем 1846. гасила се десетогодишња субвенција руске владе. У ствари, руска новчана субвенција у износу од 80.000 рубаља (у асигнацијама) представљала је такав материјални чинилац да се у датим условима без њега није могла ни замислити. Владичина тежња за даљим учвршћивањем централног апарата и локалних органа државне власти у Црној Гори. Зато је требало на вријеме обновити преговоре са руском

¹ Још почетком 1846. године (крајем јануара) Владика је руском дипломатском представнику у Дубровнику скренуо пажњу на опасну дјелатност скадарског везира, који је, како наводи Владика, „по повеленију својега правитељства“ „барјаке раздавао по Крајини нашој, потстрекавајући Црногорце да устају против својега правитељства и да се здруже с Турцима“ (П. Петровић Његош, *Писма Ш*, 1843—1851, Београд 1955, 283). Крајем марта Његош је поново извијестио Гагића да је „паша скадарски“ добио од „свог правитељства потајни налог да може од правитељствених новца“ да троши „до хиљаду хесах“ како би изазвао „мутње црногорске међусобне“. Владика је овом приликом нагласио и то да скадарски везир „такођер“ даје „цебане на дар колико хоће“, „обећаје дарове у одијелу од свите, у жито, у оружје и у паре, који му рече да ће међусобни немир учинити или га учини“. Узнемирен овим чињеницама, Владика је замолио Гагића да о томе „доведе до знања“ својему „началству“ (Исто, 297—298). Сличан протест упутио је Његош Гагићу и крајем јула, наглашавајући и овога пута како везир из Скадра „од имена својега правитељства обећаје јавно свакојему Црногорцу дати жита на дар... само који се Црногорац јавним противником своје власти покаже“ (Исто, 317). — Видјети о томе: П. А. Лавров, *Петръ II Петровичъ Њѣгош владыка черногорский у его литературная дѣятельность*, Москва 1887, 144—151.

владом за продужење новчане субвенције. О томе, као и о неким другим важним питањима из политике његове земље, Владика није желео да разговара преко службене кореспонденције, која је углавном ишла преко руског консулата у Дубровнику, на чијем се челу налазио Јеремија Гагић, личност која га иначе није много одушевљавала.² Зато је Владика средином 1846. донео одлуку да отпутује за Беч. У пријестоници Монархије он је намјеравао да у непосредном договору са руским послаником Медемом припреми терен за одлазак у Петроград, гдје је са руским државницима требало да поведе преговоре о неким питањима судбоносно важним за Црну Гору.

Средином септембра 1846. Његош је обавијестио которског окружног поглавара, Едуарда Гријеа, да намјерава отпутовати за аустријску пријестоницу и да ће га за вријеме одсуства из земље „по части мирске власти заступати... брат Перо Петровић, президент Сената“.³ Слично обавјештење послао је Владика и руском представнику у Дубровнику — Јеремији Гагићу.⁴

Почетком октобра (30. IX/1. X) Његош је отпутовао за Беч, однио са собом рукопис ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА и 20.000 дуката да их „даде на добит“ у некој од аустријских банака.⁵

О Владичином путовању од Котора до Беча дао је доста занимљивих података М. Медаковић, који је црногорског владара пратио до аустријске пријестонице.⁶

На путу за Беч, Владика се задржао у Трсту, гдје је набавио извјесну количину жита „за сиротињу“,⁷ којој је пријетила опасност од глади због сушне године, какву није памтио риндашњи „нараштај“.⁸ Иако је са собом имао новаца,⁹ Владика је за исплату жита продао један брилијантски крст, добијен на дар од аустријског цара у знак признања за добру вољу показану приликом аустријско-црногорског разграничења.¹⁰

² Архив внешней политики России (скр. АВПР), ГА, У—А—2, д 326, 1846, 882. О Владичиним резервама према Гагићу видјети: П. А. Ровинский, *Петръ II (Раде) Петровичъ Нѣгошъ владыка черногорский (1830—1851)*, С, Петербургъ 1889, 147.

³ П. Петровић Његош, *Писма III*, 332.

⁴ Исто, 333.

⁵ М. Медаковић, П. П. Његош последњи владајући владика црногорски, Нови Сад 1882, 116.

⁶ Исто, 116—137.

⁷ Л. Томановић, *Петар други Петровић Његош као владалац*, Цетиње 1896, 144.

⁸ П. Петровић Његош, *Писма III*, 317; Р. Драгићевић, *Петар II Петровић Његош* (преговор уз „Горски вијенац“, издање Графичког завода Титоград), Титоград 1964, 22.

⁹ Медаковић, нав. дјело, 116.

¹⁰ Исто, Л. Томановић, нов. дјело, 144.

О Владичином четворомјесечном боравку у аустријској пријестоници говорили су Ровински и Томановић,¹¹ али је најзанимљивије податке о томе ипак дам М. Медаковић.¹² У овом чланку неће бити говора о Владичиној дјелатности и сусретима у Бечу.

Ускоро по доласку у аустријску пријестоницу, Владика је предузео кораке за припрему пута за Петроград. Пошто се таква намјера није могла остварити без претходне сагласности царске владе, Владика је, вјероватно по савјету руског амбасадора при бечком двору грофа Медема, крајем октобра 1846. упутио руском државном канцелару Кларлу Васиљевичу Неселродеу, једну представку у којој је изложио своје захтјеве у пет тачака:

1. — Пошто је 1837. године тражено од руског императора да се Црној Гори додијели „привремена“ субвенција, тј. материјална помоћ ограничена на рок од десет година, и како њен рок истиче следеће, тј. 1847, то је црногорски владар принуђен да „моли свемоћног императора о продужењу субвенције, или о једновременом додјеливању суме“ од 80.000. златних дуката. Уколико би се прихватио предлог о једновременој исплати оволике суме, црногорски владар је имао намјеру да новац заложити у Руску државну трговачку банку, чврсто увјерен да би правителство Црне Горе „могло да учврсти за увијек унутрашњи поредак“, узимајући само процене од означене суме.¹³

2. — Становништво Црне Горе — истицао је даље Владика у својој представи — толико се намножило да „бесплодна брда не могу даље да га исхрањују“. Притиснут „крајњим сиромаштвом“ народ Црне Горе почео је да се колеба, а нека племена отпочела да „служе оруђем подлих интрига турског двора“ и турских поглавара у Албанији, спремно да искористе сваку прилику за „уништење правителства у Црној Гори“. Настављајући да говори о оваквој тежини отоманског кабинета и његових власти у Албанији, Владика је истакао: „То главна моја тешкоћа, од које ми нико не може ослободити осим обожавањем монарха“ руског.¹⁴

Да би растеретио пренасељену Црну Гору, Владика је предлагало руском цару „да дозволи Црногорцима да се преселе у једини племену Русију“. Он је, разумије се, при томе очекивао да би

¹¹ У ствари, Ровински саопштава неколико података о Владичином путовању, и то узетих углавном од Медаковића (Ровински, 145—147), док Томановић у своме такође кратком осврту на Владичино путовање и боравак у Бечу 1846—1847. доноси и једно веома значајно писмо руског државног канцелара К. В. Неселродеа упућено Његошу (Л. Томановић, нав. дјело, 144—145). Интересатно је да Лавров не говори о Његошевом боравку у Бечу крајем 1846. и почетком 1847.

¹² М. Медаковић, нав. дјело, 125—131.

¹³ АВПР, ГА, У—А-2, д. 326, 1846, Његош — Неселродеу, 11/23. X 1846.

¹⁴ Исто. Видјети о томе и П. Петровић, *Писма III*, 283, 297—298, 317.

црногорски пресељеници уживали сва права којима су се користили други колонисти на територији Руског Царства.¹⁵

3 — Владика је тражио од руског државног канцелара да се постара како би руска царска влада обратила посебну пажњу „на ниске интриге турског кабинета, који је од неког времена почео да даје велике суме новца на унутрашње побуне у Црној Гори“, са очевидном намјером — како се истиче у представи — да се код Црногораца поврати „анархија“.¹⁶ Црногорски владар је очекивао да ће руски кабинет предузети енергичне мјере на Порти да се престане са подривачком дјелатношћу против Црне Горе.

4 — Његош је захтијевао од руског кабинета да уложи напоре како би отоманску владу приволио на враћање Црној Гори острва у Скадарском језеру — Врањине и Лесендро — „вјерољомно да нас одузетих“.¹⁷

5 — На крају је Владика преко државног канцелара упутио руском Светом синоду захтјев да му упути неке савјете у погледу вођења црквених послова.¹⁸

Пошто је све своје захтјеве, Владика је представку закључио изјавом: „ево главни рјзлози који ме приморавају да сад молим о дозволи да лично посјетим Петроград“. Позивајући се на велику оданост Русији и њеном монарху, „покровитељу“ Црне Горе, Владика се надао да ће његов стари познавањик Карло Васиљевич Неселъроде уложити свој утицај како би му се издала дозвола за долазак у руску пријестоницу.¹⁹

Почетком новембра, државни канцелар Русије Карло Васиљевич Неселъроде примио је Његошеву представку и одмах пожурио да о њој састави реферат за цара Николаја I. Са садржином овог реферата Неселъроде је упознао цара у императорској резиденцији у Царском Селу.²⁰

У Неселъродеовом реферату били су у сажетом виду изложени захтјеви Владичине представке. Државни канцелар је сматрао да је најважнија молба црногорског владара изложена у тачки 1. представке. Са тим у вези, Неселъроде је нашао за потребно да упозори цара на чињеницу да је црногорски Владика још 1836. године тражио субвенцију од руске владе у износу од 80.000 рубаља у асигнацијама (или 22.857 рубаља и 14 копејки у сребру) годишње, у трајању од десет година, и да је последице тога, 1837, успиједила царева одлука о испуњавању овог Владичиног захтјева. Ако би се практиковала ова субвенција — наставља Неселъроде — последице

¹⁵ АВВР, ГА, У—А—2, д. 326, 1846, 882.

¹⁶ Исто, 883.

¹⁷ Исто. Видјети о томе и код Лаврова (140) и Његошеву преписку Писма III, 196—197).

¹⁸ АВВР, ГА У—А—2, д. 326, 883.

¹⁹ Исто.

²⁰ Исто, ГА, I—I, д. 22, 1846, реферат државног канцелара Карла Васиљевича Неселъродеа поднесен императору Николају I почетком новембра (26. X/8.XI) 1846. године.

истека десетогодишњег рока (тј. 1847. године), то би довело у „тежак положај црногорски народ“. Међутим, истицао је државни канцелар, и продужење субвенције — на неодређен рок имало би једну лошу посљедицу, јер би то „оптеретило државну благајну“ Русије. Стога је Карло Васиљевић предложио императору да се субвенција црногорском народу умањи на 12.000 сребрних рубаља годишње, и то на рок од пет година, с тим што би се од Владике тражио извјештај у којему би било тачно назначено на какве све сврхе он проши додијељени му новац.²¹

Владичин захтјев о пресељењу једног броја Црногораца у Русију добио је такође своје мјесто у реферату државног канцелара. Несељроде је, наиме, извјестио руског владара да је предлог о пресељавању Црногораца темељно разматран и да је чак било ријечи о давању дозволе за сеобу, при чему се искључиво мислило на Закавказски крај као насеобину дошљака из Црне Горе. Међутим, наставља Несељроде, кад се прешло на разматрање конкретних услова за остваривање овог пројекта — указале су се велике тешкоће. Једна од тешкоћа коју је стално требало имати у виду састојала се у томе што је за покриће трошкова превоза црногорских пресељеника требало располагати знатним сумама новца. С друге стране, руска влада је о читавом низу дипломатских питања требала да се претходно договори с отоманским кабинетом, па тек онда да се предузму кораки за пресељавање Црногораца. Најзад, руски државни канцелар је држао да је требало направити јасан план, из којег би се тачно видјело шта Русија добија од таквог подухвата.²²

Захтјев црногорског владара да се руска дипломатија енергичније заузме за ствар Црне Горе на Порти Карло Васиљевић Несељроде је примио са пуном озбиљношћу. Извјештавајући о томе императора, он је истицао да је руској мисији у Цариграду у неколико махова стављано у дужност да се заузме за Црну Гору и да су при томе руски представници, без обзира на сву „тугаљивост тога захтјева Владичиног“, последије енергичних интервенција, увијек добијали одговоре и увјеравања о томе да су подручним турским властима послата упутства да се старају о одржавању реда и мира дуж црногорско-турске пранице. У вези са најновијом молбом Владике црногорског, Несељроде је предлагао императору Николају I да се руској мисији у Цариграду поново упуте упутства како би у погледу Црне Горе обновила своје раније захтјеве отоманском кабинету.²³

Што се тиче молбе изложене у петој тачки петиције, државни канцелар је био мишљења да се од Владике поново затра-

²¹ Исто, 1310—1312.

²² Исто, 1312—1314.

²³ Исто, 1314—1315.

жи од њега да писменим путем и подробније изложи своје захтјеве од руског Светог синода.²⁴

Император Николај I је саслушао реферат државног канцелара почетком новембра. Из пронађених материјала не може се поуздано закључити шта је цар закључио појединачно о сваком приједлогу Карла Васиљевича Несејродеа, али се ипак може предпоставити да је један дио његових препорука одмах прихватио. Оно што је било најважније да се ријеша представљало је Владичин захтјев да допутује у Петроград. На предлог Несејродеа, император је одлучио да се Његошу упутити препорука да не креће за руску пријестоницу. Држећи се ове цареве одлуке, Несејроде је упутио руском посланику у Бечу инструкцију и изнио му гледиште царске владе о Владичиној жељи да дође у Петроград. Самом Владичици је, преко графа Медема, такође упутио једну писмену поруку. Чим је писмо државног канцелара за Владичику стигло у Беч, руски амбасадор граф Медем уручио га је црногорском владару.²⁵

У писму државног канцелара препоручено је Владичици да се не удаљава од отаџбине. Обавијештен о опасним непријатељским „намишљањима“ против Црне Горе, руски државни канцелар је савјетовао Владичици да се стара о очувању пограничног мира према Турској, јер би само на тај начин могло да се допринесе „успјеху нашег заузимања у Цариграду“. Карло Васиљевич Несејроде је изразио црногорском владару увјерење „да његово величанство не губи наду“ у то да ће „с временом“ имати прилику да прими Владичику „у својој престоници, гдје ће бити дочекан с онијем непроменљивим благовољенијем, којим вас је удостојавао“.²⁶

Владика је био очевидно незадовољан одговором из Петрограда. Чврсто ријешен да отпутује за руску пријестоницу, он је учинио још један покушај не би ли руске службене кругове приволио да прихвате његов захтјев. По пријему писма од Несејродеа, Владика је саставио двије нове писмене поруке за руског државника и одмах их службеном поштом руске амбасаде упутио за Петроград.²⁷

У првој поруци Владика је указивао на велике жртве које је народ Црне Горе поднио за Русију и славу њеног оружја још од времена Петра I. Народ који није штедио своје животе ни своју имовину за Русију имао је, по Његошевој оцјени, право да захтјева у датом моменту од руске владе материјалну помоћ за изградњу своје државе. Да не би био остављен на милост и немилост

²⁴ Исто, 1315.

²⁵ Исто, реферат државног канцелара Несејродеа Николају I поднесен у царској резиденцији у Петрограду, 21. XII 1846/2. I 1847.

²⁶ Л. Томановић, *Петар други Петровић Његош*, 144 (Несејродеово писмо Његошу од 4/16. XII 1846. Томановић је објавио према оригиналу из Владичине архиве).

²⁷ АВПР, ГА, I—I, д. 22, 1846, 1316.

судбини, црногорски владар је у име свог народа тражио од руског царског кабинета новчану субвенцију, јер је она, по његовим ријечима, „у садашње вријеме“ толико потребна да од ње зависи опстанак црногорске државе. Владика је истицао да су та два основна разлога принудила да овако драматично представи положај своје земље руској влади и њеном императору: 1) нередне подине које доводе до тога да глад често хара његовом земљом и 2) сталне пријетње отоманске Порте, која турским поглаварима дуж црногорско-турске границе сваке подине додјељује 40.000 дуката само ради изазивања унутрашњих нереда у Црној Гори.²⁸

Због овакве дјелатности турских поглавара у Албанији, Владика је захтијевао од руског државног канцелара да императора Николај I лично упозна са озбиљним тешкоћама на које најлазе правителство и владар Црне Горе да би се створили услови да црногорско правителство на неки начин савлада такве и евентуалне нове тешкоће, Владика је сматрао да је руски кабинет био морално обавезан да донесе одлуку о продужењу новчане субвенције Црној Гори и последије његове смрти. На крају своје нове представке, Владика је са одлучном категоричношћу изјавио да нема намјеру да се враћа у своју земљу док из Петрограда не добије поуздана објашњења да је његова молба позитивно ријешена.²⁹

Иако се из одговора државног канцелара (од новембра 1846) јасно видјело да се Николај I не саглашава с предлогом да црногорски владар допутује у Петроград на службене разговоре, Његош није потпуно губио наду, уздао се у снагу својих нових разлога, вјерово је у благонаклоност Карла Васиљевича Неселродеа и у доброту руског императора. Стога је он у другој представи, упућеној крајем новембра на адресу Карла Васиљевича Неселродеа, подробије објаснио оно што руским државницима није било јасно из пете тачке његове петиције из октобра. Ову петицију Владика је изложио у три тачке:³⁰

1. — Године 1714. турска војска под командом великог везира Нуман-паше Ђуприлића напала је на Црну Гору због тога што су се Црногорци дигли на оружје на позив цара Петра Великог. Том приликом турске трупе су предале „огњу и мачу“ сву Црну Гору и разориле до темеља Цетињски манастир. Од тога времена Цетиње нема „храма божјег“ — наставља Владика у својој представи. Народ Црне Горе био би пресрећан, истиче је даље у представи ако би руски Свети синод омогућио (истиче новчаном помоћи) да се од прољећа сљедеће године почне са изградњом новог манастира на Цетињу. То би, поред многоструких користи, олак-

²⁸ Исто, 1316—1317. — Владика је у овој представи истицао да као доказ за интриге отоманског кабинета против Црне Горе може најбоље да послужи и једно оригинално писмо скадарског везира које је посједовао.

²⁹ Исто, 1318.

³⁰ Исто, ГА, У—А—2, д. 326, Његош — Неселродеу, 23. XI/5. XII 1846.

шало положај прегладњелог народа, ослободило га бриге да тражи хљеб на другој страни, да се потчињава Турцима, а самим тим знатно би се поправио и положај земаљске власти у Црној Гори.³¹ Очеvidно, Владика је намјеравао да у траћевилским радовима на подизању великог манастира на Цетињу запосли један број становништва, не губећи из вида ни морално-политички значај таквог подухвата у условима кад је на егзистенцију Црне Горе свим силама насртао скадарски везир Осман-паша.

2. — Владика је тражио од Светог синода да упути довољан број црквених књига за потребе богослужења у Црној Гори. Истичући овај захтјев, он није пропустио да укаже да је један дио црквених књига штампан у штампарији на Цетињу, али са знатним грешкама, будући да цетињска „типграфија“ није располагала свим средствима која је изискивало црквено штампарство.³²

3. — Владика је намјеравао да се у личним разговорима са члановима руског Светог синода договори о неким стварима за које је писменим путем тешко било тражити рјешење.³³ По свој прилици, Владика је ово испицао само ради тога да би државног канцелара убиједио у то да заиста постоје важни проблеми из црквене дјелатности због којих му је требало дозволи долазак у Петроград.

Владика је, поред овога, имао и један лични разлог због којег је по сваку цијену желио да оплутује за Петроград. Он је, наиме, желио да посјети гроб свога синовца Павла Петровића Његоша, кадета првог кадетског корпуса у Петрограду.³⁴

Смрт Павла Петровића, као што је познато, поразила је Владика. Крајем августа 1846. Јеремија Папић је извјештавао руског посланика у Бечу грофа Медема да је „ова жалосна вијест“ бацила Његоша у „туту дубоку... до те мјере, да безутјешно плаче“ и — како Галић истиче — није постојао начин „да се утјеши, док не види гроб покојника“.³⁵

Посјету гробу Павла Петровића Његош је сматрао најдубљом моралном обавезом према успомени на човјека за чији је живот намјеравао да веже судбину своје земље. Кад се то има у виду, онда Владичина изјава да би и сам „поглед“ на гроб Павла Петровића представљао за њега велику „утјеху“ — изгледа сасвим природна.³⁶ Владика је вјероватно сматрао да ће његов захтјев за посјету синовчевом гробу најснажније утицати на руску владу да она измијени своју ранију одлуку и сагласи се са његовом посјетом Петрограду.

³¹ Исто, 879—880.

³² Исто. — Владика је овај свој захтјев закључио изјавом да би се нанијела „штета православљу“ уколико руски Свети синод не би упутио у Црну Гору довољан број богослужбених књига.

³³ Исто, 880.

³⁴ Исто.

³⁵ П. Ровински, нав. дјело, 149.

³⁶ АВПР, У—А-2, д. 326, 880.

Владика је са нестрпљењем очекивао одговор из Петрограда. Средином јануара 1847. године руски посланик при бечком двору гроф Медем добио је инструкције да црногорском владару саопшти одлуку Николаја I којом се народ Црне Горе продужава да субвенција (у износу од 22.850 сребрних рубаља) на још пет година, рачунајући од 1847. Истовремено, Медем је био дужан да саопшти Владици да даље продужење новчане субвенције треба да зависи од „сколности и потреба“ Црне Горе године 1852, као и од „пажње“ са којом ће владар црногорски примати „савјете руске владе“.³⁷ Тако је Његошево настојање да се ријешити питање продужења исплате руске субвенције уродило плодом; руски владар је одбио првобитни приједлог профа Неселродеа да се због оптерећења руске државне благајне субвенција Црној Гори смањи за половину.

Ускоро по добијању писма од посланика Медема, Владика је почео да се спрема за одлазак у Црну Гору. По обавештењима дописника „Српских новина“, он је напустио Беч 1/13 II 1847. године³⁸ и послје дужег путовања, крајем марта, стигао је у домовину.³⁹

По доласку у Црну Гору, Владика је предузео мјере да сузбије подривачку дјелатност турских власти, предузимајући веома енергичне мјере против оних који су из ових или оних разлога прихватили примамљиве понуде из Скадра.⁴⁰ Тешко би било вјеровати да би Владика могао успјешно обавити овај историјски задатак да се евентуално десило да руска влада не усвоји његову молбу о продужењу субвенције. Ма колико та сума била релативно ограничена, без ње Владика и његово правитељство не би били у стању да учине ни половину онога што су остварили за ону деценију њеног трајања, тј. од 1837. до 1847. године. Довољно је бацили поглед на биланс десетогодишњих расхода Црне Горе покривених новцима руске субвенције, па да се види колико је голем

³⁷ Исто, д. 327, Медем — Његошу, 6/18. I 1847. — О поновљеном Владицином захтјеву за посјету Петрограду у Медемовом писму нема ни говора. Изгледа да су руски државници сматрали да о томе не треба обнављати разговоре и да ће Владика бити задовољан царском одлуком о обнављању субвенције. Ако се у потпуности могу прихватити Медаковићева обавјештења, изгледа да је Владика ипак био задовољан одговором из Петрограда. Медаковић, наиме, саопштава: „Бјеше се примакао рок оној новчаној помоћи од 8.000 цекина, које даје цар руски Црногорцима, те се том приликом обрати владика са молбом на цара руског, коју пошаље преко руског посланика у Бечу барона Медема. Цар уважи молбу владичину, те онда весело почне се спремати да се креће из Беча“ (М. Медаковић, нав. дјело, 131). Тако је државни интерес морао код Владике да потисне „тужну идеју“ о посјети гробу свог прерано умрлог синовца.

³⁸ Др Љ. Дурковић-Јакшић, Србијанска штампа о Његошу и Црној Гори (1833—1851), Београд 1951, 144.

³⁹ П. Петровић Његош, Писма III, 337.

⁴⁰ Т. Никчевић, Политичке струје у Црној Гори у процесу стварања државе у XIX вијеку (отпор стварању државе), Цетиње 1958.

значај материјална помоћ Русије имала за јачање и унапређивање државне власти у Црној Гори.⁴¹

Иако Владичин покушај да отпутује у Петроград није остварен, руска влада је испунила најважније захтјеве изнесене у његовој представи из октобра 1846. године. Петроградски кабинет су на то принуђавали многи разлози. Један од најважнијих био је ван сумње и факат да је последије Лондонског протокола из 1841. године ударен крај руском утицају на Босфору, а на политичку арену европског југоистока створеније су ступале, нека са већим а нека са мањим претензијама, и остале европске силе. У таквим условима политичко-стратешки значај и тако мале државе каква је била Црна Гора растао је из дана у дан. Стога је император Николај I чврство био ријешен да сачува свој утицај у Црној Гори.

Branko Pavićević

UN DÉSIR NON COMBLÉ DE NJEGOŠ DE VISITER PETROGRAD 1846

R é s u m é

L'année 1846 le Monténégro fut tombé en difficultés. Les famines dépeuplaient le pays. La même année les subventions russes avaient pris fin. Cela signifiait pour Pierre le II, Njegoš, d'avoir perdre avec ce fait le facteur primordial pour la réalisation de ses tendances d'édifier et consolider son pouvoir d'Etat au Monténégro.

En espoir de régler, aux négociations directes, avec le gouvernement russe le prolongement des subventions et certaines autres questions importantes pour la politique de son pays, Pierre le II décida de prendre un voyage à Petrograd. Vers le milieu de l'année 1846 l'évêque Pierre le II s'en alla à Vienne pour y préparer directement avec le délégué russe Medem le terrain pour son voyage à Petrograd. En ce sens Njegoš a envoyé une pétition au gouvernement russe dans laquelle il avait exposé ses demandes.

Le gouvernement russe n'a pas permis à Njegoš de visiter Petrograd, mais les plus importantes de sa pétition furent satisfaites. Avec cela le gouvernement russe a prouvé sa décision ferme de maintenir son influence sur le Monténégro.

⁴¹ Крајем новембра 1847. године, по заповијести Владичиној, сачињен је биланс прихода руске субвенције, почев од мајске трећине 1837. године закључно са јануарском трећином 1847. Укупна сума добијених средстава износила је 340.830 рубаља и 49 копејки (тј. 80.000 златника). Од те суме издато је на плате гвардије 120.000, сенатора — 28.980, капетана и перјаника — 30.390, казначеја — 5.000, секретара Правитељствујушчег сената — 2.000, додаток на плату вицепрезидента Сената — 4.866,40, додаток на плату Владичиног секретра — 3.650, за издржавање школе — 39.990, за изванредне расходе — 19.980, за грађевинарске радове — 63.390 и, најзад, за набавку барута и олова — 22.584,90 (АВПР, СС—9138,16, табела расхода и прихода направљена по Владичиној заповијести 11/23. XI 1847).